

JEDNODUCHOST V KÁZÁNÍ

Již král Šalamoun v knize Kazatel říká: „Píše se tolik knih, že to nebere konce“ (12:12). Existuje jen málo oblastí, o kterých toto tvrzení platí více než o kázání. Počet knih, napsaných za účelem pomoci kazatelům lépe kázat, je tolik, že by mohly naplnit malou knihovnu. Vydáním dalšího krátkého pojednání se pouze snažím dotknout jednoho aspektu této oblasti. Nesnažím se předstírat, že se budu zabývat obsahem a účelem kázání. Záměrně ponechávám stranou aspekty kázání, jako je vážnost, aplikace, živost, přívětivost a podobné faktory a také se nebudu věnovat porovnávání výhod a nevýhod kázání s písemnou přípravou a bez ní. Budu se snažit, abych se držel pouze jednoho aspektu, který má mnohem menší uznání, než si zaslouží. Tímto aspektem je jednoduchost jazyka a struktury textu kázání.

O jednoduchosti v kázání bych měl být schopen svým čtenářům něco málo říci především díky svým zkušenostem. Má služba začala před 45 lety na jedné venkovské farnosti, kde jsem strávil podstatnou část své služby tím, že jsem kázal zemědělcům a jiným pracovníkům. Moc dobře znám onu velkou obtíž, kterou je udržení pozornosti těchto posluchačů a ujištění se, že všemu dobře rozumí. Po stránce jazyka a formy kázání bych mnohem radši kázal pro Oxford nebo Cambridge, pro spolky prvotřídních právníků nebo pro komory parlamentu než pro zemědělsky orientované shromáždění v parném letním odpolední. Slyšel jsem o zemědělci, který si užívá neděli více než ostatní dny v týdnu a na otázku proč, odpověděl: „Protože si pohodlně sedím v kostelní lavici, dám si nohy nahoru, vypnu hlavu a hezky si zdřímnu.“ Někteří mí mladší přátelé ve službě mohou být jednoho dne také povoláni kázat do obdobného shromáždění a byl bych velmi rád, kdyby mohli využít mých poznatků.

Než přejdeme k hlavnímu tématu, rád bych ujasnil některé věci v následujících **čtyřech úvodních poznámkách**.

1. Za prvé bych rád všechny své čtenáře vyzval, aby si zapamatovali, že **dosáhnutí jednoduchosti při kázání je věcí velmi důležitou pro každého kazatele, který si přeje být ku prospěchu duším lidí**. Pokud při svém kázání nemluvíte jednoduše, tak vás lidé nebudou chápat a pokud vás lidé nebudou chápat, jak potom lidem vlastně pomáháte? Řčení Quintiliana je v tomto ohledu velmi výstižné: „Pokud nechcete být pochopeni, zasloužíte si být opomíjeni.“ Samozřejmě bude první námitkou kazatelů, že musí kázat pravdu a to pravdu celou, úplnou a nic jiného než „pravdu v Ježíši“. Ale kazatelé dále usilovat i o to, aby jejich kázání byla pochopena. A pochopena nebudou velkou částí posluchačů, pokud nebudou podána jednoduše.

2. Nyní bych dále rád zdůraznil, že **dosáhnutí jednoduchosti v kázání není v žádném případě lehkou záležitostí**. Nic nemůže být větší chybou, než si to myslet. „Podat těžké záležitosti jako těžké,“ když použijeme podstatu výroku arcibiskupa Ushera, „je v moci nás všech, ale podat těžké záležitosti tak, aby vypadaly jednoduše a srozumitelně, je výsadou pouze pár řečníků.“ Před 200 lety jeden z nejmoudřejších a největších puritánů prohlásil, „že většina kazatelů míří vysoko a neberou ohled na posluchače“. Toto je stále aktuální i v roce 1837! Obávám se, že velká část našeho kázání je pro naše posluchače tak složitá, že jí lidé rozumí, jak kdybychom kázali v řečtině. Když lidé slyší prosté kázání nebo si čtou jednoduché pojednání, mají tendenci prohlášovat: „Jak pravdivé! Jak jasné! Jak lehké k pochopení,“ ale také mají tendenci si myslet, že psát tímto způsobem dokáže každý. Dovolte, abych čtenářům vysvětlil, že **psát jednoduše, jasně, zřetelně a působivě je extrémně těžká záležitost**. Podívejte se na kázání Charlese Bradleyho z Clapham. Jeho kázání se čte velmi dobře. Je tak jednoduché a přirozené, že všem přijde jasné, jako slunce na obloze. **Každé slovo je správně**

zvoleno a je na správném místě. Přesto tato kázání od Bradleyho vyžadují velmi velkou námahu. Ti z vás, kteří bedlivě četli knihu *Vikář Wakefieldský* od Goldsmitha si musí povšimnout úžasné přirozenosti, jednoduchosti a prostosti jazyka. A přitom je všem známá ohromná míra nepříjemností, potíží a času, kterou si příprava díla vyžádala. Nechtě je *Vikář Wakefieldský* porovnán s *Rasselasem* od Samuela Johnsona, který byl údajně sepsán během pár dní a pod velkým tlakem. Rozdíl je velmi patrný. Ve skutečnosti, když používáme dlouhá slova, když se snažíme vypadat vzdělaně, když po našem kázání lidé říkají: „Jak nób! Jak chytré! Jak znamenité,“ tak nemusíte nutně do přípravy vkládat mnoho úsilí. Ale napsat něco, co zasáhne a zůstane, psát nebo kázat něco, co potěší, bude chápáno a přilne k srdci čtenáře a nebude zapomenuto, něco na co můžeme spoléhat, je velmi náročná záležitost, které je jen málokdy dosaženo.

3. Dále mi dovoluje objasnit, že když mluvím o jednoduchosti v kázání, **v žádném případě nechci, aby si mi čtenáři mysleli, že mluvím o kázání dětinském.** Pokud si myslíme, že se chudým lidem líbí dětinské kázání, tak se velmi mýlíme. Stačí, aby našim posluchačům projela jednou v hlavě myšlenka, že je považujeme za shromáždění neznalých vesničanů, kterým stačí pouze nějaká „dětinská duchovní strava“, a naše příležitost prospět těmto lidem je kompletně ztracena. Lidé nemají rádi ani náznak blahosklonného kázání. Mají pocit, že je nebereme jako sobě rovné, ale jako podřadné. Lidé takové chování ze své podstaty nesnáší. Okamžitě se k vám otočí zády, zacpou si uši a urazí se. Potom můžete již kázat pouze do větru.

4. Na závěr bych rád dodal, že **k jednoduchosti při kázání nevede obhroublý ani vulgární projev.** Je možné mluvit jednoduše a zároveň být jako gentleman s vybranými způsoby a chováním, být galantní a noblesní. Je velkou chybou myslet si, že nevzdělaní a negramotní lidé preferují kázání od nevzdělaného a negramotného člověka. Předpoklad, že evangelista laik nebo učitel Písma, který neovládá latinu a řečtinu, pouze zná svou Bibli, je vítanější než vzdělanec z Oxfordu, který umí kázat nebo výřečný muž z Cambridge, je velmi zcestný. Lidé tolerují neomalenost a vulgaritu pouze tehdy, když nemají jinou možnost.

Nyní, po ujasnění záležitostí těmito poznámkami, můžeme přejít k **pěti stručným radám**, které se jeví jako nejlepší metody k dosažení jednoduchosti v kázání.

1. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, tak mou první radou je, **abyste se ujistili, že výborně rozumíte tématu vašeho kázání.** U tohoto bodu vás žádám, abyste dávali obzvlášť pozor. Ze všech pěti rad, které zde poskytnu, je tato tou nejdůležitější. Při výběru pasáže ke kázání si buďte jisti tím, že jí rozumíte a vidíte všechny souvislosti, že přesně víte, co je vaším cílem, co chcete lidi naučit, čeho chcete dosáhnout a co chcete, aby si lidé odnesli domů. **Pokud sami začínáte v mlze, tak se můžete spolehnout na to, že i lidé, kterým kážete, budou tápat ve tmě.** Cicero, jeden z největších antických řečníků, před mnoha lety prohlásil: „Nikdo nemůže jasně a výřečně mluvit o tématu, kterému sám nerozumí.“ Já s Cicerem v tomto bodě naprosto souhlasím. Arcibiskup Whately byl velmi přesný při pozorování lidské povahy a správně prohlásil o velké části kazatelů, že „nikam nemíří a nic také netrefí. Jako muži, kteří ztroskotali na neznámém ostrově a vydali se na průzkumnou cestu. S neznalostí vyrazili a s neznalostí také cestovali celý den.“

Obzvlášť žádám všechny mladé kazatele a služebníky, aby si zapamatovali tuto první radu. Důrazně opakuji: „Ujistěte se, že důkladně rozumíte vašemu tématu. Nikdy si nevybírejte pasáž, u které si nejste plně jisti jejím významem.“ Varujte se nejasných pasáží, které se například týkají nenaplněných nebo symbolických proroctví. Pokud se lidé budou snažit nepřetržitě kázat v obyčejném shromáždění o pečetích, čiších a polnicích ze Zjevení, o chrámu v Ezechieli nebo o předurčení, svobodné vůli a věčném záměru Boha, tak žádnému inteligentnímu člověku nebude překvapením, že nedokážete dosáhnout jednoduchosti. Neříkám, že se nemáme těmito tématy čas od času zabývat, když k tomu bude vhodná doba i publikum. Pouze se zde snažím říci, že to **jsou velmi hluboká témata, o kterých i znalí křesťané často debatují a je téměř nemožné je podat jednoduše.** Musíme jasně rozumět našemu tématu, pokud ho chceme podat jednoduše. V Bibli jsou stovky prostých témat k nalezení.

Ze stejných důvodů se vyhýbejte tématům, kterým říkám „smyšlená“ nebo „**předuchovnělá**“ a jejich následnému podání způsobem, který Duch svatý nikdy pro tyto texty nezamýšlel. Neexistuje téma, které by bylo důležité pro zdraví duší a Bible by ho jasně nevyučovala a neupozorňovala na něj. Kazatel by nikdy neměl vytahovat z Písma závěry, jako když zubař trhá zuby z čelisti, jakkoliv správné mohou být, pokud nejsou jasné, doslovné a inspirované. Kázání může vypadat velmi nablýskaně a geniálně a lidé z něho mohou odcházet se slovy: „Máme to ale dobrého kazatele!“ Pokud ale lidé při přezkoumání nemohou myšlenky kázání najít v Písmu a také naopak Písmo v kázání, začnou být zmatení a myslet si, že Bible je natolik hluboká, že ji nelze pochopit. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti, vyvarujte se duchovnímu přehánění.

Dovolte mi vysvětlit, co mám na mysli, když mluvím o předuchovnělých tématech. Pamatuji si, že jsem kdysi slyšel o jednom kazateli v městě na severu, který byl známý pro kázání v tomto stylu. Jednou kázal na text: „Anebo obětnímu daru chudáka, jenž trvanlivé dřevo vybírá“ (Iz 40:20). „Zde,“ prohlásil, „je chudý muž odkázán k bídě. Nemá co nabídnout, aby jeho duše došla upokojení. A co by měl dělat? Měl by hledat dřevo, které trvá věčně – čili kříž Ježíše Krista.“

Při jiné příležitosti, kdy se už nemohl dočkat, až bude vysvětlovat doktrínu o hříšné podstatě lidí, si vybral text o Josefovi a jeho rodině. Své kázání začal: „Jak se daří vašemu starému otci, o němž jste vyprávěli? Žije ještě?“ (Gen. 43:27). Tuto otázku dokázal chytrým způsobem pokroutit tak, že se rozprava dostala ke zkažené podstatě, která přetrvává v lidech. Je to bezpochyby jedna z velkých pravd, ale určitě ne pravda, na kterou se tato pasáž zaměřuje. Věřím, že podobné případy budou varováním pro mladší kolegy. Pokud chcete kázat o hříšné zkaženosti lidské podstaty nebo o ukřižovaném Kristu, nepotřebujete hledat podobné, za vlasy přitažené, pasáže Písma, jako jsem právě předvedl. Pokud chcete být jednodušší, **snažte se vybírat jednoduché pasáže!**

Navíc, pokud si přejete mít jasný přehled o vašem tématu a tím získat základ pro jednoduchost, nebojte se **rozdělit vaše kázání** a uvést jednotlivé oddíly. Nemusím zmiňovat, jak ožehavá tato otázka je. Mnozí se dnes často bojí členit kázání do tří bodů. Dnešní trend mluví jasně proti rozčleňování kázání a musím upřímně říct, že živé, nerozdělené kázání je mnohem lepší, než kázání rozdělené hloupým, nelogickým způsobem. Nechť se každý rozhoduje sám podle svého uvážení. Kdo káže působivá kázání, která zůstanou v srdci posluchačů, nechť tak káže dále a vytrvá. Ať ale nepohrdá svým kolegou, který kázání rozčleňuje. Vše, co se snažím říci, je, že pokud chceme dosáhnout jednoduchosti v kázání, musí v něm být **řád**, jako je řád v armádě. Jaký moudrý generál by v den bitvy míchal pěchotu, dělostřelectvo a kavalérii do jednoho zmateného celku? Který organizátor plesu nebo společenské večere by snil o tom, aby byly všechny lahůdky na stůl přineseny zároveň? Polévky, ryby, hlavní pokrm, maso, saláty, sladkosti a dezert, vše v jednom? O takovém hostiteli by si lidé sotva mysleli, že umí správně servírovat večeri. Nechť je ve všem řád. Řád, ať členění na tři použijete, nebo ne. Řád, i když budete vaše rozdělení vyjadřovat či nikoliv. Řád tak pečlivý, že vaše myšlenky a body na sebe budou navazovat s nádhernou pravidelností, jako pluk vojáků pochodující před královnou na přehlídce v parku Windsor.

Osobně se musím přiznat, že jsem za svůj život nekázal ani dvakrát, aniž bych kázání rozdělil do oddílů. Považuji za velmi důležité, aby si lidé zapamatovali, odnesli a chápali, co říkám a jsem si jist, že mi to umožňuje rozdělení kázání do oddílů. Jsou to v podstatě kolíčky, věšáky a políčky vaší mysli. Pokud studujete kázání pastorů, kteří byli a jsou úspěšní, vždy v nich najdete řád a často také rozdělení do oddílů. Ani trochu se nestydím říct, že často čtu kázání pana **Spurgeona**. Rád sbírám informace a stopy týkající se kázání ze všech možných zdrojů. David se nevyptával na Goliášův meč. Neříkal: „Kdo ho vyrobil? Kdo ho naleštil? Který kovář ho ukoval?“ Řekl pouze: „Není žádný meč, jako tento,“ jelikož ho použil, aby usekl hlavu jeho majiteli. Spurgeon je velmi schopný kazatel a dokazuje to tím, jak přitahuje v jednom velkém sboru. Vždy bychom měli zkoumat a analyzovat kázání, která přitahují lidi k sobě, aby tvořili jednotu. Když si nyní čteme kázání pana Spurgeona, všimněte si, jak jasně a srozumitelně rozčleňuje kázání a naplňuje každý oddíl krásnou a přesto jednoduchou myšlenkou. Jak jednoduchá k pochopení jsou jeho kázání! Jak důkladně nám přináší velké pravdy, které na

nás zůstanou, jako ocelové háky. Jakmile jednou zakoření v naší paměti, už nikdy je nezapomeneme!

Mou první radou, pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, je, abyste důkladně chápali téma kázání. Pokud chcete sami vědět, jestli tématu kázání dobře rozumíte, pokuste se ho rozčlenit a uspořádat. Mohu mluvit pouze za sebe; dělal jsem to takto od té doby, co jsem se stal kazatelem. Po dobu 45 let jsem měl zápisníky na poznámky, do kterých jsem si zapisoval obsah a názvy kázání, abych je mohl při potřebě použít. Kdykoliv jsem pohlédl na text Písma a chápal ho, zapsal jsem si ho do poznámek. Pokud jsem nedokázal text prohlédnout a pochopit, nemohl jsem o něm kázat, protože jsem věděl, že ho nebudu moci jednoduše podat a pokud ho nebudu moci jednoduše podat, raději bych ho raději neměl kázat vůbec.

2. Druhou radou je následující: Ve všech svých kázáních se co nejvíce snažte používat prostá slova. Nicméně vám musím vysvětlit, co tím myslím. Když mluvím o prostých slovech, nemyslím tím jednoslabičná slova nebo slova pocházející čistě z vaší země. V této záležitosti nemohu souhlasit s arcibiskupem Whatelym. Myslím, že v upřednostňování našich původem saxonských slov zachází příliš daleko, i když v tom, co říká, je velké množství pravdy. Raději preferuji rčení pohanského Cicera, který prohlásil, že řečníci by měli využívat slov, která lidé běžně používají. Ať už jsou, nebo nejsou původem z naší země nebo o dvou až třech slabikách. Dokud to jsou slova běžně používaná a lidmi chápána, tak na tom nezáleží. Jenom se ve všem svém počínání vyvarujte slovům, která chudší lidé chytře pojmenovali „slovníková“, tedy slova, která jsou příliš abstraktní, vědecká, akademická, složitá, vágní nebo příliš dlouhá. Mohou se vám jevit vhodně a znít velmi noblesně, ale jen málokdy jsou k něčemu dobrá. **Ta nejmocnější a nejvlivnější slova jsou zpravidla velmi krátká.**

Dovolte mi říci ještě jednu věc k ujasnění mylného dojmu, že požadovaná jednoduchá slova jsou vždy původem z vlastní země. Chtěl bych připomenout, že velká část slov, které nekoření v našem jazyce, je využívána autory známými pro svou jednoduchost. Vezměte si například známé dílo od Johna Bunyana a podívejte se na jeho název: *The Pilgrim's Progress*. Ani jedno z těchto slov není původem saxonské. Bylo by lepší, kdyby dílo pojmenoval saxonsky „The Wayfarer's Walk“? Tím, že to říkám, otevřeně přiznávám, že slova latinského a francouzského původu jsou obecně podřadná slovům saxonským a formuloval bych pravidlo, abyste používali čistě saxonská slova, pokud je to možné. Co se zde snažím vyjádřit, je, že se na věc nesmíte dívat pohledem, který slova odsoudí za nedostatečně dobrá a jednoduchá jenom proto, že nejsou saxonského původu. Obecně si však dávejte pozor, abyste nepoužívali příliš dlouhá slova.

Dr. Gee ve své vynikající knize „Our Sermons“ velmi obratně poukazuje na **zbytečnost použití dlouhých slov, která se v běžné mluvě nevyskytují**. Tvrdí například: „Používejte radši slovo radost místo blaženost, všemocný místo omnipotentní, zákaz místo proskripce, škodlivý místo zhoubný, následující místo v posloupnosti, vyvolat a odvodit místo evokovat a dedukovat.“ Všichni bychom se měli silně zamyslet nad těmito body. Je dobré používat vytríbená slova na půdě Oxfordu nebo Cambridge, kde se nacházíme před posluchači vyšší úrovně a kážeme vzdělanému publiku. Při kázání obyčejnému shromáždění si buďte ovšem jistí, že čím dříve se zbavíte slovní zásoby na této vysoké úrovni a začnete používat obyčejná, běžná slova, tím lépe. Jedna věc se nikdy nemění – **bez prostých slov nebudete nikdy schopni dosáhnout jednoduchosti v kázání.**

3. Třetí rada, kterou poskytuji, pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, je následující: Snažte se dosáhnout jednoduchosti ve struktuře textu kázání. Budu se snažit znázornit, co tím myslím. Pokud se podíváte na kázání, která přednáší skvělý a velký Dr. Chalmers, nemůžete přehlédnout množství řádků, než se doberete konce věty. Toto považuji za velkou chybu. Ve Skotsku to možná ob stojí, ale v Anglii by to nemělo nikdy šanci. Pokud chcete dosáhnout jednoduché struktury textu, tak si dávejte pozor na psaní mnoha řádků bez pauzy, **aby posluchači měli alespoň chvíli na nabrání dechu**. Varujte se dvojteček a středníků. Zůstaňte u teček a čárek a pište, jako byste měli astma nebo trpěli slabým dechem. Nikdy nepište a neprohlašujte velmi dlouhé věty a odstavce. Využívejte častých přerušení a

pokračování, čím častěji to budete dělat, tím více se přiblížíte jednoduché struktuře textu kázání. Velmi dlouhé věty plné čárek, středníků a závorek srovnané do odstavců o délce několika stránek jsou kompletním selháním z hlediska dosažení jednoduchosti. Musíme mít na mysli, že se kazatelé potýkají s posluchači, a ne čtenáři. Co se dobře čte, se nemusí dobře poslouchat. Čtenář si vždy může dopomoci tím, že se ohlédně na řádky, které už četl a tím si osvěží paměť. Posluchač však slyší věci pouze jednou, a pokud se během vašeho kázání ztratí kvůli dlouhé větě, je jen mála šance, že se opět chytí a zorientuje.

Opět říkám, že jednoduchost struktury kázání závisí na **správném použití úsloví a záměrných, rázných vět**. To je velmi důležité. Právě zde je, dle mého názoru, největší hodnota, kterou například najdete v komentáři od Mathewa Henryho nebo v *Úvahách* od Bishopa Halla. Podobné záležitosti se také nachází v knize „Papers on Preaching“, která je mnohem méně známá než by si zasloužila. Podívejte se na pár příkladů toho, co mám na mysli: „Čeho dosáhneme v tomto čase, to s námi bude na věčnost.“ „Cesta do pekla je dlážděna dobrými úmysly.“ „Opuštění hříchu je nejlepším důkazem odpuštění hříchu.“ „Jen málo záleží na způsobu naší smrti – na způsobu našeho života však záleží mnoho.“ „Nepohoršuj se nad povahou lidí, ale neopomíjej jejich hřích.“ „Svět by byl hned čistým místem, kdyby si každý zametl před vlastním prahem.“ „Lež má krátké nohy – je těžké s nimi utéct.“ „Kdo začne s modlitbou, skončí s chválou.“ „Není všechno zlato, co se třpytí.“ „Bez práce nejsou koláče, platí pro církev stejně, jako pro všechny.“ „Bible má mělčiny, kterými se i jehně přebrodí, ale také hloubky, kde i slon musí plavat.“ „Jeden zločinec na kříži byl zachráněn, aby nikdo nezoufal, pouze jeden, aby nikdo nepovažoval milost za samozřejmou.“ Úsloví a podobná důrazná a kontrastní rčení dávají kázání nádhernou jasnost a dynamiku. Usilujte, abyste jimi zaplnili svou paměť. Využívejte je správným způsobem. Umístění na konci odstavců je obzvlášť dobré a bude velkou pomocí při dosahování jednoduchosti ve struktuře kázání. Dlouhých, komplikovaných, složitých vět se ale vyvarujte!

4. Mou čtvrtou radou je: Pokud si přejete mít jednoduchá kázání, buďte přímí v oslovení!

Co tím myslím? Myslím tím, abychom si navykli oslovení „já“ a „vy“. Pokud někdo při kázání používá přímý styl oslovení, je mu často vytýkáno, že je příliš nafoukaný a sobecký. Výsledkem toho je, že se kazatelé přímému stylu oslovení vyhýbají a radši se spokojí s pokorným a skromným „my“. Pamatuji si dobrého biskupa Villierse, jak říká, že označení „my“ by měli používat pouze králové a obchodní společnosti, ale faráři by měli vždy říkat „já“ a „vy“. S tímto výrokem z hloubi srdce souhlasím. Musím říci, že sem nikdy nepochopil, co to slavné kazatelské „my“ vlastně znamená. Myslí kazatel, který v celém svém kázání prohlašuje „my“, sám sebe a biskupa? Nebo myslí sebe a sbor? Nebo sebe a shromáždění? Sebe a církevní otce? Sebe a reformátory církve? Nebo sebe a všechny moudré na světě? Nebo má zkratka na mysli pouze sebe? Obyčejného „Johna Smitha“, nebo „Thomase Jonese“? Pokud tím myslí pouze sám sebe, tak jaký má prosím vás důvod k používání množného čísla a ne jednoduchého „já“? Když navštěvuje členy sboru, sedí u postele nemocných, vyučuje své studenty, objednává si u pekaře chléb nebo u řezníka maso, tak přece neříká „my“, ale „já“. Rád bych tedy věděl, proč neříká „já“ i za kazatelnou? Jaké právo má kazatel, jakožto skromný muž, mluvit i za další lidi? Proč se v neděli zkrátka nepostaví a neřekne: „Při čtení Písma, **jsem** našel část textu obsahující záležitosti, které **bych** vám rád nyní předložil?“

Jsem si jist, že mnoho lidí nechápe, co kazatel použitím „my“ přesně myslí. Tento výraz zanechává posluchače v nejasnosti. Pokud řeknete: „**Já**, kazatel tohoto sboru, vám nyní chci říci něco, co se týká vašich duší, něco, čemu byste měli věřit, něco, co byste měli vykonat,“ tak vám bezpochyby všichni rozumí. Pokud ale začnete mluvit v nejasném množném čísle o tom, co bychom „my“ měli dělat, mnoho našich posluchačů neví, kam míříte a jestli mluvíte o nich, nebo o sobě. Toto vám předkládám a naléhám na mladší kolegy ve službě, aby na tento bod nezapomínali. **Snazte se být přímí, jak jen to půjde**. Nehleďte na věci, které o vás lidé budou říkat. V tomto bodě se nesnažte napodobovat Chalmerse, Melvilla nebo další soudobé kazatelské celebrity. Nikdy neříkejte „my“, pokud máte na mysli „já“. Čím více si zvyknete promlouvat k lidem v první osobě jednotného čísla, jako starý biskup Latimer, tím více dosáhnete jednoduchosti při vašich kázání a tím více vás budou lidé chápat. Slávou Whitefieldsových kázání je jejich přímost. Naneštěstí byly tak špatně zaznamenány, že je již v dnešní době nemůžeme docenit.

5. Pátou a poslední radou, kterou vám dám, je: **Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, musíte hojně používat příběhy a názorné příklady.** Na názorné příklady musíte pohlížet jako na okna, díky kterým je na předmět kázání vpuštěno více světla. O tomto bodě by se dalo promlouvat velmi rozsáhle, ale omezení krátkého pojednání mě nutí se tímto tématem zabývat pouze velmi krátce. Nepochybně vám nemusím připomínat toho, kdo „promlouval jako nikdo jiný“ – našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista. Pečlivě prostudujte všechna evangelia a všimněte si množství názorných příkladů, které jeho kázání obsahují. Kde jinde se setkáváme s takovým množstvím přirovnání a podobností, jak v jeho promluvách! Neexistovalo nic, z čeho by Ježíš nedokázal vyvodit vyučování. Ptáci na obloze, ryby v mořích, ovce, kozy, pole, vinice, oráč, rozsévač, žnec, rybář, pastýř, vinař, žena připravující oběd, květiny, tráva, břeh, svatební hostina a hrobka, z toho všeho dokázal udělat prostředky k dopravení myšlenek do srdce posluchačů. Podobností jako marnotratný syn, dobrý Samaritán, deset družiček, král připravující svatbu svému synu, boháč a Lazar, o zlých vinařích a další, jsou neskutečně **poutavé příběhy**, které náš Pán vypráví za účelem předání velkých pravd do srdcí posluchačů. Snažte se následovat a více se přibližovat příkladu našeho Pána.

Pokud se při kázání pozastavíte a řeknete: „Nyní vám řeknu příběh,“ ručím vám, že všichni, kdo tvrdě nespí, napnou své uši a začnu poslouchat. Lidé mají rádi připodobnění, názorné ukázky a dobře vyprávěné příběhy a budou je poslouchat, i kdyby neposlouchali při všem ostatním. Ukázky a přirovnání můžeme získat z nespočetného množství zdrojů! Vezměte si vše, co nám poskytuje **příroda** kolem nás. Podívejte se na oblohu a na zem. Podívejte se na historii. Podívejte se na všechna odvětví **vědy**: na geologii, botaniku, chemii, astronomii. Existuje na nebi a zemi vůbec něco, z čeho bychom nemohli vzít přirovnání, abychom přiblížili posluchačům zprávu evangelií? Přečtěte si kázání biskupa Latimera. Jsou to možná ta nejpopulárnější kázání, která byla kdy přednesena. Přečtěte si díla puritánů Brookse, Watsona a Swinnocka. Jsou plné znázornění, přirovnání, metafor a příběhů! Vezměte si kázání pana Moodyho. Co je tajemstvím jeho popularity? Jeho kázání jsou naplněna radostnými příběhy. Jedno arabské přísloví praví, **že tím nejlepším řečníkem je ten, kdo dokáže z uší udělat oči!**

Za sebe mohu říci, že se snažím nejen příběhy vyprávět, ale ve venkovských sborech také lidem předkládat snadné příklady, které lze jednoduše vidět. Například, když chci dokázat, že za vším stojí nějaký strůjce, bytost, která stvořila tento svět. Někdy jsem vytáhl svoje hodinky a řekl: „Podívejte se na tyto hodinky. Jak skvěle jsou vyrobené. Myslí si snad někdo z vás, že se všechny ty šroubky, kolečka a tyčinky spojily dohromady náhodou? Neřeknete snad, že zde musel být hodinář? A pokud ano, tak jistě můžeme říci, že tento svět musel také stvořit nějaký Stvořitel, jehož dílo a působení můžeme sledovat na každé z planet, které tak majestátně obíhají každoroční cyklus a zachovávají čas s přesností na sekundu. Podívejte se na svět, ve kterém žijete a na všechny ty úžasné věci, které v něm jsou. Budete mi tvrdit, že Bůh neexistuje, a všechno to stvoření je výsledkem náhody?“ Nebo jsem někdy vytáhl svazek klíčů a zatrásl s ním. Celé shromáždění se při cinkání klíčů ohlédlo. Poté jim řeknu: „Byly by klíče vůbec potřeba, kdyby všichni byli dokonalí a čestní? Co tento svazek klíčů říká? Dokazují, že srdce lidí je nade vše prolhané a zoufale zkažené.“ **Ukázka** je, troufám si tvrdit, jeden z nejlepších postupů, jak zajistit kázání jednoduchost, jasnost, zřetelnost a snadnou pochopitelnost. Věnujte tomuto bodu výjimečné úsilí. Používejte názorné ukázky, kde to jen lze. Mějte oči otevřené a hledejte příležitosti. Šťasten je ten kazatel, který má cit pro přirovnání a dobrou paměť naplněnou dobře vybranými příběhy a **názornými ukázkami**. Pokud je opravdový Boží muž a ví, jak správně přednést kázání, nebude nikdy kázat prázdným lavicím.

Musím ovšem zmínit jedno varování. Při vyprávění příběhů také existuje vhodný a nevhodný způsob. Pokud někdo nedokáže vyprávět příběh přirozeným způsobem, raději by ho neměl vyprávět vůbec. I názorné ukázky, přes všechna jejich pozitiva, je možno přehánět. Pamatuji si dobrý příklad u velkého velšského kazatele Christmase Evanse. Zrovna se tiskne jedno z jeho kázání o úžasném zázraku, který se stal v Gadaře, kdy démoni posedli stádo prasat a to se vrhlo do jezera. Líčí to tak detailně, že se celé dění stává směšným, především kvůli výběru slov u pasáček vepřů, kteří vypráví svému pánu, jaká škoda se mu právě přihodila. „Ach! Pane,“ říká jeden z nich, „všechna prasata jsou pryč!“ „Kam se poděla?“ ptal se jich pán, „kam utekla?“ „Seběhla do jezera.“ „Ale kdo je tam nahnal?“ „Ach pane! Ten úžasný muž.“ „Inu, co

za muže to bylo? Co přesně udělal?“ „Inu, přišel a začal povídat zvláštní věci a celé stádo se z ničeho nic rozběhlo ze svahu rovnou do jezera.“ „Cože, i to staré černé prase a ostatní?“ „Ano pane, i to staré černé prase je pryč. Dívali jsme se a na poslední chvíli jsme zahlédli konec jeho ocasu mizet za okrajem svahu.“ Tento příklad je už příliš přehnaný. Znovu opakuji, obdivuhodná kázání Dr. Guthrie jsou občas tak přehlčena názornými ukázkami, že připomínají koláč, který je tvořen ze samých švestek a neobsahuje již téměř žádnou mouku. Do vašich kázání dávejte tolik barev a obrazů, kolik jen můžete. Použijte dobro a světlo ze všech zdrojů a z celého stvoření – z nebe i země, z historie a z vědy. Ale vždy existuje určitý limit. Musíte být opatrní, jakým způsobem používáte barvy, jinak způsobíte stejně škody jako užítku. Barvu na kázání nenalévejte po **lžících**, ale natírejte ji **štetcem**. Pokud si budete pamatovat toto varování, tak vám barva jistě velmi usnadní dosáhnout jednoduchosti a jasnosti v kázání.

Mějte tedy na vědomí, že toto je mých 5 rad:

- 1. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, musíte výborně rozumět tématu, o kterém se chystáte kázat.**
- 2. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, musíte používat prostá slova.**
- 3. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, musíte se snažit dosáhnout jednoduchosti ve struktuře textu kázání,** který obsahuje krátké věty a co nejméně čárek a středníků.
- 4. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, buďte přímí v oslovení.**
- 5. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, hojně využívejte příběhů a názorných ukázek.**

Dovolte mi na závěr přidat pár slov ohledně **aplikace**. Jednoduchosti v kázání nikdy nedosáhnete, pokud do toho nevložíte **velkou část úsilí**, především námahy a starostí. Znovu důrazně opakuji – námaha a starosti. Když byl velký malíř Turner dotázán, čím to je, že dokáže tak dobře kombinovat barvy, a tak výrazně se odlišuje od ostatních umělců, odpověděl: „Kombinovat je? Kombinovat? Kombinovat? Pane, no přece svou hlavou.“ Jsem přesvědčen, že i u kázání, nelze bez námahy a starostí téměř nic dělat.

Jednou jsem slyšel o mladém lehkomyšlném kazateli, který řekl Richardu Cecilovi: „Myslím, že potřebuji víc víry.“ „Ne,“ odpověděl moudrý muž, „potřebuješ více úsilí. Potřebuješ více námahy. Nesmíš předpokládat, že Bůh udělá práci za tebe, i když je připraven udělat ji skrze tebe.“ Naléhám na své mladší bratry ve službě, aby si to pamatovali. Prosím je, aby si dali na čas s přípravou svých kázání a aby podstoupili nepříjemnosti a cvičili svou myslí četbou. Dávejte si pozor na to, co čtete.

Nechci, abyste svůj čas trávili čtením církevních otců za účelem zlepšení svého kázání. Jsou velmi užiteční, pokud se využívají na vhodné záležitosti, pokud ale vybíráte s rozvahou, jsou mnohem užitečnější některá díla moderních autorů.

Čtete si dobré vzory a obeznamte se s dobrými příklady jednoduchého kázání. Za nejlepší vzor považujte Bibli. Pokud mluvíte stejným stylem, kterým je napsána, budete mluvit dobře. Přečtěte si nesmrtelné dílo od Johna Bunyana *Poutníková cesta*. Pokud chcete dosáhnout jednoduchosti v kázání, čtete si ho znovu a znovu a znovu. Nepovažujte puritánskou četbu za zbytečnou. Někteří tito autoři jsou bezpochyby těžkopádní. Goodwin a Owen jsou velmi hutní, ale zároveň jsou dělostřelectvem na správném místě. Čtete si knihy od Baxtera a Watsona, Trailla a Flavela, Charnocka, Halla a Henryho. Dle mého názoru jsou to vzory toho nejjednoduššího jazyka, kterým se ve starých dobách mluvilo. Nicméně si pamatujte, že jazyk se s dobou mění. Mluvili stejným jazykem jako my, ale jejich styl byl jiný. Kromě nich si čtete nejlepší vzory moderní doby, ke kterým máte možnost se dostat. Myslím si, že nejlepším anglickým autorem posledních 100 let byl politický radikál William Cobbett. Myslím, že psal tou nejlepší saxonskou angličtinou, kterou svět kdy spatřil. V dnešních dnech neznám většího

odborníka na stručně mluvenou saxonskou angličtinu, než Johna Brighta. Jako příklady dobré angličtiny se mezi staršími řečníky vyjímají proslovy Lorda Chathama a Američana Patrika Henryho. Na posledním místě nezapomínejme, že v anglickém jazyce se kromě Bible v jednoduchosti, jasnosti, výřečnosti a razanci nic nevyrovná nejlepším proslavům Shakespeara. Zde zmíněné vzory a jim podobné musí být pečlivě studovány. A to studovány s rozumem, pokud chcete dosáhnout dobré struktury textu vašich kázání. Na druhou stranu nezavrhujte rozmluvy s chudými a návštěvy lidí u nich doma. Sedněte si s lidmi u krbu a začněte s nimi debatovat nad vašimi myšlenkami ohledně různých témat. Snažte se zjistit, jakým způsobem přemýšlí a jakým způsobem se vyjadřují, abyste byli schopni udělat kázání, kterému budou rozumět. Tímto způsobem se budete mnoho učit, aniž byste si to uvědomovali. Budete neustále nalézat myšlenkové směry a budete mít nové nápady, co říci za kazatelnou.

Jednomu pokornému venkovskému faráři byla položena otázka, „zda studuje otce“. Tento dobrý muž odpověděl, že má pouze málo příležitostí studovat otce, jelikož jsou většinou na poli, když je volal. Ale kvůli tomu studoval více matky, protože ty byly většinou doma a mohl s nimi mluvit. Vědomě či nevědomě uhodil tento muž hřebíček na hlavičku. Musíme se bavit s lidmi našeho sboru, když jsme mimo sbor, abychom mohli pochopit, jak k nim kázat, když ve sboru jsme.

Na závěr pouze řeknu, že ať kážeme cokoli a jsme za jakoukoli kazatelnou, ať už je naše kázání jednoduché, nebo není, ať kážeme z připravených poznámek, nebo bez nich, neměli bychom usilovat o velkolepé představení, ale o **kázání, které bude dlouhodobě prospěšné pro duše lidí!** U svých kázání se těmto představením vyvarujeme. „Krásná“ kázání, „geniální“ kázání, „chytrá“ kázání, „populární“ kázání jsou často kázání, která nemají žádný dopad na společenství a nepřitahují lidi k Ježíši. Mířme tedy na kázání, která se opravdu dotknou srdce, myslí a svědomí lidí a nutí je nad věcmi přemýšlet a zvažovat je.

1. Všechna jednoduchost na světě vám je k ničemu, pokud **nedokážete jasně a úplně kázat prosté evangelium Ježíše Krista způsobem, kterým ho všichni pochopí.** Pokud Kristus ukřižovaný nemá ve vašem kázání své místo, pokud hřích není objasněn, jak by měl a pokud lidem není jasně řečeno, v co by měli věřit, čím by měli být a co by měli dělat, **je vaše kázání k ničemu!**

2. Všechna jednoduchost na světě vám je, při kázání opět k ničemu **bez dobrého a živého přednesu.** Pokud máte sklopenou hlavu a něco si mumláte nad svými poznámkami nezajímavým monotónním hučivým hlasem jako vosa v láhvi a lidé vám nebudou rozumět a neví, o čem mluvíte, bude vaše kázání k ničemu! Věřte tomu, že naše církve se přednesu kázání nevěnuje dostatečně. Stejně jako všechny ostatní oblasti spojené s teorií kázání, je i tato oblast v rámci anglikánské církve bohužel nedostatečná. Víím, že sám jsem začal kázat v New Forest, aniž by mi někdy někdo řekl, co za kazatelnou dělám dobře a co špatně. Výsledkem tohoto stavu bylo, že můj první rok kázání byl v podstatě řadou experimentů. Na Oxfordu nebo Cambridge se nám v tomto ohledu také nedostane pomoci. Kompletní nedostatek nějakého řádného školení, jak kázat, je jednou z největších vroubků a defektů v systému anglikánské církve.

3. Především také nezapomínejme, že všechna jednoduchost na světě je k ničemu, bez **modlitby, aby se Duch svatý vylil na posluchače,** aby dal požehnání, a aby náš život aspoň do jisté míry odpovídal tomu, o čem kážeme. Nechť se naším cílem stane upřímný zájem o duše lidí kolem nás. Usilujme také o jednoduchost při kázání evangelia Ježíše Krista a nikdy nezapomínejme doprovázet naše kázání životem ve svátosti a vroucí modlitbou!

Autor: J. C. Ryle